

Vergaderjaar 1994±1995

24 266

Regels omtrent de vaststelling van maximumprijzen voor geneesmiddelen (Wet geneesmiddelenprijzen)

B

ADVIES RAAD VAN STATE EN NADER RAPPORT

Hieronder zijn opgenomen het advies van de Raad van State d.d. 23 juni 1995 en het nader rapport d.d. 14 juli 1995, aangeboden aan de Koningin door de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Het advies van de Raad van State is cursief afgedrukt.

Bij Kabinetsmissive van 11 mei 1995, no. 95.003895, heeft Uwe Majesteit, op voordracht van de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, bij de Raad van State ter overweging aanhangig gemaakt het voorstel van wet met memorie van toelichting, houdende regels omtrent de vaststelling van maximumprijzen voor geneesmiddelen (Wet geneesmiddelenprijzen).

Blijkens de mededeling van de Directeur van Uw kabinet van 11 mei 1995, no. 95.003895, machtigde Uwe Majesteit de Raad van State zijn advies inzake het bovenvermelde voorstel van wet rechtstreeks aan mij te doen toekomen. Dit advies, gedateerd 23 juni 1995, No. W13.95.0232, bied ik U hierbij aan.

1. In hoofdstuk II, paragraaf 5, van de memorie van toelichting deelt de minister mede dat met de verlaging van prijzen van geneesmiddelen op de geneesmiddelenvoorziening in Nederland een besparing van 700 miljoen gulden op jaarbasis wordt geraamd. Per ingezetene zou dit een verlaging van de kosten voor geneesmiddelen met gemiddeld f 45,± per jaar betekenen, terwijl de gemiddelde geneesmiddelenconsumptie per ingezetene thans ongeveer f 250,± per jaar bedraagt.

De regering verwacht dus een gemiddelde prijsdaling van ongeveer 18%. De Raad van State neemt aan dat de prijs van sommige geneesmiddelen minder of niet zal dalen en dat de prijsverlaging voor andere meer dan 18% zal bedragen.

De Raad acht het wenselijk dat de regering de verwachte besparing nader toelicht. Daarbij dient tevens aan de orde te komen hoeveel geneesmiddelen naar het oordeel van de regering voor prijsverlaging in aanmerking komen als ook met welke percentages. Voorts ware aandacht te schenken aan de mogelijkheid dat verlaging van prijzen op basis van de onderhavige wet tot meer consumptie zal leiden. In zoverre zou dan de beoogde kostenbesparing niet tot stand komen. De Raad wijst er in dit verband op dat in sommige andere landen lagere prijzen samengaan met een veel hoger geneesmiddelenverbruik.

Ingevolge artikel 2, tweede lid, van het wetsvoorstel zullen maximumprijzen worden vastgesteld op basis van prijslijsten voor België, voor de Bondsrepubliek Duitsland, voor Frankrijk en voor het Verenigd Koninkrijk. De Raad meent dat de toelichting eveneens feitelijke informatie dient te bevatten over de prijzen in elk van die landen, zodat meer inzicht wordt geboden in de

berekening op grond waarvan de regering tot haar raming van de gemiddelde prijsdaling in Nederland is gekomen. Hierbij dient tevens nader te worden uiteengezet in hoeverre de prijzen van geneesmiddelen voorkomende op de door de minister ingevolge artikel 2, tweede lid, aan te wijzen buitenlandse prijslijsten vergelijkbaar zijn met die op de Nederlandse markt.

Het college adviseert de toelichting in vorenbedoelde zin aan te vullen.

1. Aan het advies van de Raad om nadere toelichting te geven op de verwachte besparing en de mogelijkheid dat de verlaging van prijzen op basis van de onderhavige wet tot meer consumptie zal leiden, is gevolg gegeven (in hoofdstuk II, de nieuwe § 6). Eveneens is uitvoering gegeven aan het advies van de Raad om in de toelichting feitelijke informatie op te nemen omtrent de vergelijkbaarheid van de buitenlandse prijslijsten met die op de Nederlandse markt (in hoofdstuk I, § 7). Aan het advies om feitelijke informatie op te nemen omtrent de prijzen in de referentielanden, om meer inzicht te bieden in de berekening op grond waarvan de regering haar raming van de gemiddelde prijsdaling baseert, is geen gevolg gegeven. De reden hiervoor is dat dit inzicht slechts te geven is door per geregistreerd geneesmiddel per land informatie te geven. Deze gegevens zijn door hun aard en door de omvang slechts in geautomatiseerde vorm bruikbaar.

2. In hoofdstuk I, paragraaf 6, van de memorie van toelichting gaat de minister in op overwogen alternatieve maatregelen. Daarbij betoogt zij onder meer dat gebruik van de aanspraakregelgeving voor prijsregulering geen aanbeveling verdient in het licht van de voorgenomen overbrenging van de geneesmiddelen naar de aanspraken ingevolge de Ziekenfondswet en de particuliere verzekeringspolissen.

De Raad merkt naar aanleiding van dit argument in de eerste plaats op dat de regering blijkbaar het ene beleidsvoornemen ± verwijdering van de geneesmiddelen uit het verstrekkingenpakket ingevolge de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten ± hanteert als een vaststaand beletsel voor een methode om het andere beleidsdoel ± kostenbeheersing van het geneesmiddelenverbruik ± te bereiken. Het zou evenwel ook denkbaar zijn, op grond van de eventuele voordelen van die methode, het eerstgenoemde beleidsvoornemen te heroverwegen.

Voorts acht de Raad het, om alternatieven goed te vergelijken wenselijk dat nader wordt uiteengezet tot welke kostenverlaging aanpassing van het geneesmiddelenvergoedingssysteem, bijvoorbeeld door opnemings van een afzonderlijke lijst van geneesmiddelen waarvan het octrooi is verlopen, zou kunnen leiden.

Tenslotte is het naar het oordeel van de Raad noodzakelijk dat wordt uiteengezet in hoeverre naast de Wet geneesmiddelenprijzen het geneesmiddelenvergoedingssysteem zou moeten worden gehandhaafd. Gelet op de tekst van artikel 2, eerste lid, van het wetsvoorstel hebben beide regelingen naar de Raad veronderstelt, immers betrekking op dezelfde geneesmiddelen.

Het college adviseert de toelichting gelet op het vorenstaande aan te vullen.

2. De Raad merkt op dat het ook denkbaar zou zijn van de voorgenomen overbrenging van de geneesmiddelen naar het aansprakenpakket ingevolge de Ziekenfondswet (ZFW) en de particuliere verzekeringspolissen af te zien vanwege de voordelen van een eventueel gebruik van de aansprakenregelgeving voor prijsregulering.

In het regeerakkoord is om een aantal redenen ervoor gekozen het karakter van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) als een verzekering voor alle ingezetenen tegen onverzekerbare risico's te herstellen. Deze keuze impliceert de overbrenging van een aantal in de afgelopen jaren naar de AWBZ overgebrachte aanspraken, waaronder die op geneesmiddelen, naar de ZFW en de particuliere verzekeringspolissen. Hoewel het kabinet het vaste voornemen heeft het regeerakkoord ook op dit onderdeel uit te voeren, is uiteraard de door de Raad bedoelde afweging zorgvuldig gemaakt. Op basis van zorginhoudelijke overwegingen is evenwel nadrukkelijk afgezien van het ± door middel van een wetswijziging ± introduceren van het prijsniveau als criterium voor de opnemings van geneesmiddelen in het aansprakenpakket. Voor overwegingen verzetten zich zowel tegen prijsregulering in het kader van de AWBZ als tegen prijsregulering in het kader van de ZFW. Ten onrechte was evenwel nagelaten het resultaat van die afweging in de toelichting op te

nemen. Daardoor heeft bij de Raad de indruk kunnen ontstaan dat de regering de voorgenomen overbrenging van de aanspraak op geneesmiddelen naar de ZFW zou hebben gezien als een vaststaand beletsel voor het gebruik van de aansprakenregelgeving voor prijsregulering. In de toelichting (hoofdstuk I, paragraaf 6) is het resultaat van de gemaakte afweging alsnog tot uitdrukking gebracht. De Raad dringt er voorts op aan nader uiteen te zetten tot welke kostenverlaging aanpassing van het geneesmiddelenstelsel zou kunnen leiden.

Om een aantal redenen acht ik het niet mogelijk het geneesmiddelenvergoedingssysteem, eventueel in aangepaste vorm, te gebruiken voor het terugdringen van het in veel gevallen te hoge prijsniveau van geneesmiddelen in ons land. Zowel in de memorie van de toelichting reeds was uiteengezet, bestaan er juridische bezwaren tegen het gebruiken van de bevoegdheid tot het vaststellen van vergoedingslimieten met het doel een prijsverlaging te bewerkstelligen, terwijl bovendien voor een deel van de geneesmiddelen geen vergoedingslimiet geldt. Veel belangrijker is echter dat wijzigingen in het geneesmiddelenvergoedingssysteem (verlaging van vergoedingslimieten) de aanbieders niet dwingen hun prijzen te verlagen, zodat ernstig moet worden gevreesd dat met name de verzekerden de gevolgen van de verlaging van de vergoedingslimieten zullen ondervinden doordat zij in veel gevallen hogere eigen bijdragen zullen moeten betalen. Uiteraard zal dit leiden tot een kostenverlaging voor de sociale ziektekostenverzekering. Omdat er slechts sprake is van een kostenverschuiving, waarbij voorheen door de verzekering gedragen kosten ten laste komen van de individuele verzekerden, zal het totaal aan de kosten van de geneesmiddelenvoorziening daardoor evenwel niet veranderen. Een en ander zou ernstig afbreuk kunnen doen aan het uitgangspunt van toegankelijkheid van de (farmaceutische) zorg, terwijl de waarborging daarvan één van de uitgangspunten voor de voorgestelde maatregel vormt. Bovendien zou daarmee het te hoge prijsniveau voor geneesmiddelen in Nederland, waarvoor in veel gevallen geen objectieve rechtvaardiging aanwezig is, zonder goede reden in stand blijven. Om die reden is ervoor gekozen met dit wetsvoorstel te komen tot rechtstreekse prijsmaximering op basis van prijsvergelijking met andere lidstaten. Ik acht het dan ook niet zinvol in de toelichting nadere schattingen op te nemen van de kostenverlaging welke door aanpassing van het geneesmiddelenvergoedingssysteem zouden kunnen worden gerealiseerd.

Naar aanleiding van de aansporing van de Raad om in de toelichting uiteen te zetten waarom naast de Wet geneesmiddelenprijzen het geneesmiddelenvergoedingssysteem dient te worden gehandhaafd, is in hoofdstuk I, paragraaf 9, van de toelichting verduidelijkt dat een prikkel tot doelmatig geneesmiddelengebruik in de vorm van de verplichting een eigen bijdrage te betalen bij keuze voor een relatief duur geneesmiddel van belang blijft, ook nadat met behulp van de Wet geneesmiddelenprijzen de prijzen voor geneesmiddelen tot een meer aanvaardbaar niveau zullen zijn teruggebracht.

3. Ingevolge artikel 2, eerste lid, kan bij ministeriële regeling voor een geregistreerd geneesmiddel, waarvan de beschikbaarheid voor een ieder tegen een redelijke prijs naar het oordeel van de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport door de overheid dient te worden gewaarborgd, een maximumprijs worden vastgesteld.

De Raad vraagt zich af welke betekenis in deze bepaling toekomt aan de woorden «tegen een redelijke prijs».

In de toelichting dient deze term te worden verklaard. Zo nodig dient de tekst van het wetsvoorstel te worden aangepast. Indien de term geen zelfstandige betekenis heeft, kan hij worden geschrapt.

3. Bij nader inzien komt aan de term «tegen een redelijke prijs» inderdaad geen zelfstandige betekenis toe. De essentie van de beperkende bijzin in artikel 2, eerste lid, wordt gevormd door de eis dat het moet gaan om geneesmiddelen waarvan de beschikbaarheid voor een ieder (ongeacht de toepasselijke verzekeringsvorm) naar het oordeel van Onze Minister dient te worden gewaarborgd. Dat oordeel komt tot uitdrukking in de opnemings van het desbetreffende geneesmiddel in het aansprakenpakket ingevolge de sociale ziektekostenverzekering. Voor alle geneesmiddelen waarvan de beschikbaarheid voor een ieder (ongeacht de toepasselijke verzekeringsvorm) moet worden gewaarborgd, is het uiteraard van belang dat er sprake is van

beschikbaarheid tegen een redelijke prijs. De expliciete opnemen van dit element in de clausulering van artikel 2, eerste lid, zou het misverstand kunnen doen post vatten dat er geneesmiddelen zijn, waarbij wel de beschikbaarheid voor een ieder moet zijn gewaarborgd, maar waarbij niet als eis zou gelden dat er sprake moet zijn van beschikbaarheid tegen een redelijke prijs. In verband met het voorgaande is de term «tegen een redelijke prijs» in artikel 2, eerste lid, geschrapt.

4. Ingevolge het systeem van het wetsvoorstel is het van tweeën één: of een maximumprijs wordt vastgesteld overeenkomstig de regels van artikel 2, tweede tot en met vijfde lid, of de vaststelling van een maximumprijs blijft achterwege.

In dit verband schrijft de minister in hoofdstuk I, paragraaf 8, van de toelichting: «Indien de belanghebbende erin slaagt te bewijzen dat de voorgenomen maximumprijs niet hoog genoeg is om een afzet met redelijke winst mogelijk te maken, zal van de vaststelling van een maximumprijs voor dat geneesmiddel moeten worden afgezien.» De minister is derhalve niet bevoegd een hogere maximumprijs, die wel een redelijke winst garandeert, vast te stellen.

De Raad geeft in overweging in een dergelijke aanvullende bevoegdheid te voorzien, bijvoorbeeld door artikel 2, vierde lid, eerste volzin, als volgt te lezen: «De maximumprijs wordt vastgesteld op tenminste het rekenkundig gemiddelde van de op grond van het derde lid vastgestelde bedragen in guldens». In ieder geval ware te motiveren waarom de regering van een zodanige subsidiaire berekeningswijze afziet.

4. De suggestie van de Raad om artikel 2, vierde lid, zodanig te wijzigen dat voor de minister de bevoegdheid ontstaat om de maximumprijs hoger vast te stellen dan op het rekenkundig gemiddelde van de prijzen in de in het tweede lid genoemde lidstaten ingeval de belanghebbende erin slaagt te bewijzen dat anders geen afzet met redelijke winst meer mogelijk is, is overgenomen.

5. De eis dat een redelijke winst mogelijk moet zijn, is niet in het wetsvoorstel opgenomen. In de toelichting is evenmin uiteengezet wat in het algemeen als een «redelijke winst» beschouwd kan worden en hoe deze winst berekend dient te worden.

De Raad beveelt aan in ieder geval in de toelichting dieper hierop in te gaan.

5. In de toelichting (hoofdstuk I, paragraaf 8) is op verzoek van de Raad een nadere beschouwing gewijd aan het aspect «redelijke winst».

6. In artikel 3 wordt bepaald dat de minister ten minste tweemaal per jaar onderzoekt of er aanleiding is de in artikel 2, eerste lid, bedoelde regeling te wijzigen. In de toelichting op dit artikel wordt opgemerkt dat aldus wordt bereikt dat in elk geval tweemaal per jaar wordt gezien of de maximumprijzen nog in overeenstemming zijn met de wellicht gewijzigde prijzen in de referentielanden.

Naar het oordeel van de Raad kan de frequentie waarmee de maximumprijzen herijkt worden, tot aanmerkelijke uitvoeringslasten leiden. In het bijzonder wijst hij op de omstandigheid dat bij iedere wijziging van de regeling ± ingevolge artikel 2, eerste lid, laatste volzin ± Afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing zal zijn.

Daarbij kan niet alleen het vaststellen van nieuwe maximumprijzen aan de orde komen maar ook het achterwege laten daarvan. Het college betwijfelt dan ook of ± zoals in hoofdstuk II, paragraaf 4, van de memorie van toelichting wordt betoogd ± voor de voorbereiding en het herijken van de ministeriële regelingen slechts een zestal ambtenaren benodigd zal zijn.

In de memorie van toelichting dient hierop nader te worden ingegaan, waarbij ook ware uiteen te zetten in hoeverre is geput uit ervaringen in het buitenland. Ook dient aandacht te worden geschonken aan de te verwachten belasting van het rechterlijke apparaat.

6. Terecht wijst de Raad erop dat de frequentie waarmee de maximumprijzen herijkt worden, tot aanmerkelijke uitvoeringslasten kan leiden.

Of het voor de technische voorbereiding en herijking van maximumprijzen geraamde aantal van zes ambtenaren voldoende zal zijn om de noodzakelijke

werkzaamheden met de nodige voortvarendheid te verrichten, valt niet met zekerheid te bepalen. Deze raming was gebaseerd op het aantal ambtenaren dat is ingezet voor de uitvoering van het geneesmiddelenvergoedingssysteem. Naast dit zestal ambtenaren, zo werd in de toelichting reeds vermeld, zullen er op het ministerie nog ambtenaren nodig zijn voor de handhaving van de wet. Inmiddels is gebleken dat er, naast het reeds genoemde zestal ambtenaren, behoefte zal zijn aan naar schatting een 15 ambtenaren in het jaar 1996, teruglopende tot 10 vanaf het jaar 1998, voor het uitvoeren van de openbare voorbereidingsprocedure, voor het uitvoeren van de regeling inzake de bestuurlijke boete en voor de behandeling van bezwaarschriften tegen beschikkingen waarbij een boete is opgelegd. Het ligt overigens in de rede te veronderstellen dat de uitvoeringslasten met name gedurende de eerste periode na inwerkingtreding van de wet van behoorlijke omvang zullen zijn. Het ministerie zal nog ervaring moeten opdoen met het nieuwe instrumentarium in het algemeen en de berekening van maximumprijzen in het bijzonder. Voorts valt te verwachten dat de farmaceutische sector de toepassing van de regeling om begrijpelijke redenen kritisch zal volgen en met name in de beginfase ten principale door de rechter zal willen laten toetsen. Ik verwacht evenwel dat de uitvoeringslasten zich na een zekere tijd zullen stabiliseren en ga er voorsnag van uit dat het geraamde aantal medewerkers voldoende zal zijn.

Ondanks de te verwachten uitvoeringslasten is met het oog op een zo zorgvuldig en realistisch mogelijke vaststelling van maximumprijzen bewust gekozen voor een halfjaarlijkse herijking met toepassing van de openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht. Daarbij ware te bedenken dat het bij de vaststelling van maximumprijzen gaat om een maatregel van ingrijpende aard, waarbij het van belang is de belanghebbenden voorafgaand aan deze vaststelling in de gelegenheid te stellen van hun zienswijze daaromtrent te doen blijken en hen desgewenst de gelegenheid te bieden aan te tonen dat de voorgenomen maximumprijs tegen een redelijke winst niet langer mogelijk maakt.

De belasting van het rechterlijke apparaat zal naar verwachting minimaal zijn. Het ligt in de lijn der verwachting dat de belanghebbenden na de inwerkingtreding van de wet zullen trachten via de rechter een uitspraak ten principale te verkrijgen omtrent de rechtmatigheid van de toepassing van het wettelijke instrumentarium. Buiten de gevallen waarin met name de rechtmatigheid van de toepassing van de wet ten principale aan de orde is, zal, mede gelet op de in de praktijk gebleken zeefwerking van de bezwaarschriftprocedure, naar verwachting slechts in enkele gevallen een beroep op de rechter worden gedaan wegens de oplegging van een administratieve boete. De toelichting is in verband met het voorgaande aangepast (hoofdstuk II, paragraaf 4).

7. Het College van Beroep voor het bedrijfsleven is onder meer de bevoegde rechter met betrekking tot de Wet tarieven gezondheidszorg en de Prijzenwet. De in het wetsvoorstel geregelde materie vertoont raakvlakken met die wetten. Mede gelet op de aanwijzingen 150 en 152 van de Aanwijzingen voor de regelgeving (Ar) beveelt de Raad aan, beroep open te stellen op dit college, ook ten aanzien van de vaststelling van de in artikel 2, eerste lid, bedoelde ministeriële regeling, opdat steeds rechtsbescherming bij de administratieve rechter verzekerd zij.

7. Op zichzelf zou het, vooral gelet op de systematiek van de Wet tarieven gezondheidszorg, de Prijzenwet en de thans voorgestelde Wet geneesmiddelenprijzen, denkbaar zijn in de Wet geneesmiddelenprijzen beroep bij het College van beroep voor het bedrijfsleven open te stellen. Deze mogelijkheid stuit echter af op het feit dat deze wet een stelsel van bestuurlijke boetes kent. Omdat in artikel 14, vijfde lid, van het IVBPR in geval van punitieve sancties rechtspraak in twee instanties is voorgeschreven, zal in elk geval voor die besluiten op grond van deze wet rechtspraak in twee instanties mogelijk moeten zijn. De gebruikelijke rechtsgang, indien geen bijzondere administratieve rechter wordt aangewezen, is beroep bij de rechtbank, gevolgd door hoger beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Omdat het niet wenselijk is dat binnen een wet verschillende administratieve rechters beoogd zouden zijn, zal deze rechtsgang niet alleen gelden voor besluiten betreffende bestuurlijke boetes, maar voor alle besluiten op grond

van de Wet geneesmiddelenprijzen, die vallen onder de categorieën, opgenomen in artikel 8:1 van de Algemene wet bestuursrecht.

De Raad van State heeft voorgesteld tevens beroep mogelijk te maken tegen de vaststelling van de ministeriële regeling, bedoeld in artikel 2, eerste lid. Op zichzelf acht ik het wenselijk dat tegen dit algemeen verbindende voorschrift beroep mogelijk wordt. Ik acht het echter niet gewenst terzake vooruit te lopen op de algemene invoering van beroep tegen algemeen verbindende voorschriften per 1 januari 1999 (ingevolge artikel IVA van het overgangsrecht bij de Algemene wet bestuursrecht). In de tussenliggende periode zullen belanghebbenden de civiele rechter (in kort geding) kunnen adie ren.

De rechters die zullen moeten oordelen over de beroepszaken op grond van de Wet geneesmiddelenprijzen, zullen moeten beschikken over specifieke deskundigheid. Voorts verwacht ik dat het aantal beroepszaken beperkt zal zijn. In dergelijke gevallen kan worden gekozen voor concentratie van de rechtsmacht bij één rechtbank, in afwijking van het algemene stelsel waarin alle negentien rechtbanken bevoegd zijn. Mede gelet op het feit dat mogelijke civiele korte gedingen inzake de ministeriële regeling, bedoeld in artikel 2, eerste lid, altijd bij de rechtbank te 's-Gravenhage zullen worden aangebracht, en het wenselijk is dat de rechterlijke instantie die daarover oordeelt, ook oordeelt over de bestuursrechtelijke beroepszaken op grond van de Wet geneesmiddelenprijzen, heb ik er bij nader inzien voor gekozen de rechtsmacht in eerste aanleg op te dragen aan de rechtbank 's-Gravenhage. De desbetreffende bepaling is opgenomen in een nieuw artikel 17.

8. Hoofdstuk II, paragraaf 6, van de toelichting bevat de zin: «Het ligt in het voornemen de onderhavige regeling binnen een half jaar nadat deze een vol jaar heeft gewerkt, te evalueren». De Raad adviseert dit voornemen in het wetsvoorstel te verankeren, mede gelet op aanwijzing 164 Ar.

8. Aan het advies van De Raad om het voornemen tot evaluatie van de nieuwe wettelijke regeling in het wetsvoorstel te verankeren, is gevolg gegeven.

9. Voor enkele redactionele kanttekeningen verwijst het college naar de bij het advies behorende bijlage.

9. De redactionele kanttekeningen van de Raad zijn verwerkt.

De Raad van State geeft U in overweging het voorstel van wet te zenden aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal, nadat met het vorenstaande rekening zal zijn gehouden.

*De Vice-President van de Raad van State,
W. Scholten*

Ik moge U verzoeken dat hierbij gevoegde gewijzigde voorstel van wet en de gewijzigde memorie van toelichting aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal te zenden.

De Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
E. Borst-Eilers

Bijlage bij het advies van de Raad van State van 23 juni 1995, no. W13.95.0232, met redactionele kanttekeningen die de Raad in overweging geeft.

- ± De tweede volzin van artikel 2, vierde lid, opnemen in een afzonderlijk lid.
- ± In de memorie van toelichting «het kabinet» steeds vervangen door: de regering.
- ± In de toelichting op artikel 17 «1 januari 1995» vervangen door: 1 januari 1996.